

менеджменту підприємства, даючи можливість кількісно та якісно оцінити його потенціал, виявити основні недоліки і переваги функціонування, інтерпретувати їх як можливості і загрози для подальшого функціонування, а також обрати оптимальну фінансову політику та маркетингову стратегію. Весь спектр можливостей, що відкриває комплексний компаративний аналіз, забезпечує ефективне функціонування торговельного підприємства сьогодні, дає можливість найбільш повно та точно скласти прогноз, креативно та неординарно вирішувати питання фінансового менеджменту, що в загальній сукупності забезпечить превентивну результативну та високоєфективну господарську діяльність торговельного підприємства і буде гарантом його високої конкурентоспроможності як рушійного фактора позиціонування в бізнес-середовищі.

Джерела та література:

1. Айзард У. Методы регионального анализа : введение в науку о регионах / У. Айзард. – М., 1996. – 87 с.
2. Баканов М. И. Теория анализа хозяйственной деятельности : Учебник для вузов. – 2-е изд., перераб. и доп. / М. И. Баканов – М. : Финансы и статистика, 1987. – 286с.
3. Головка І. В. Економічний аналіз фінансового стану підприємства : дис. канд. екон. наук : 08.00.09 / Головка Іван Вікторович. – К., 2008. – 370с.
4. Деева Н. М. Фінансовий аналіз: Навч. посібник для студентів вищих навч.закладів / Н. М. Деева – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 323с.
5. Ковалев В. В., Волкова О. Н. Анализ хозяйственной деятельности предприятия / В. В. Ковалев, О. Н. Волкова. – М. : ПБОЮЛ Гриженко Е.М., 2000. – 424с.
6. Ковалев В. В. Финансовый анализ : методы и процедуры / В. В. Ковалев – М. : Финансы и статистика, 2001. – 560с.
7. Когденко В. Г. Экономический анализ : учеб. пособие для студентов вузов / В. Г. Когденко. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2006. – 390с.
8. Любушин Н. П. Анализ финансово-экономической деятельности предприятия : Учеб. пособие для вузов / Н. П. Любушин, В. Б. Лещева, В. Г. Дьякова. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 471с.
9. Мних Є. В. Фінансовий аналіз : навч.посіб. / Є. В. Мних, Н. С. Барабаш. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. – 412с.
10. Нагірна Л. В. Конкурентний потенціал підприємства – основа забезпечення його конкурентних переваг / Л. В. Нагірна // Зб. наук. пр. «Економіка : проблеми теорії та практики». – 2010. – Випуск 262. – с. 444-448.
11. Програма розвитку внутрішньої торгівлі на період до 2012 року, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 24 червня 2009р. №632 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.zakon1.rada.gov.ua
12. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : Навч. посіб. – 2-ге вид., випр. і доп. / Г. В. Савицька – К. : Знання, 2005. – 662с.
13. Тижненко Л. О. Моделі комплексної оцінки фінансового стану підприємства : автореф. дис. канд. екон. наук: спец. 08.00.11. / Л. О. Тижненко. – Х., 2007. – 17с.
14. «Україна у цифрах 2011. Статистичний збірник» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ukrstat.org/druk/katalog/kat_r/publ1_r.htm
15. Шеремет А. Д. Комплексный экономический анализ деятельности предприятия (вопросы методологии) / А. Д. Шеремет. – М. : Экономика, 1974. – 208 с.

Ключнікова К.Г.

УДК 332.14:001.895

ФОРМУВАННЯ ОСНОВНИХ ПРИНЦИПОВИХ ДЕТЕРМІНАНТ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Аннотация. В статье рассмотрено формирование основных принципиальных детерминант регионального инновационного развития Украины. Дано общее понятие термину «принцип». Исследованы основные принципы государственной инновационной политики Украины в соответствии с Законом Украины «Об инновационной деятельности». Проанализированы базовые принципы инновационного развития регионов Европейского Союза (ЕС) на основании классификации региональной политики ЕС. Обоснована группировка принципов инновационного развития регионов Украины.

Ключевые слова: принцип, инновационное развитие, регион, государственная инновационная политика, детерминанта, стратегия, планирование.

Анотация. У статті розглянуто формування основних принципів детермінант регіонального інноваційного розвитку України. Дано загальне поняття терміну «принцип». Виявлено основні принципи державної інноваційної політики України, відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність». Проаналізовано базові принципи інноваційного розвитку регіонів Європейського Союзу (ЄС) на підставі класифікації регіональної політики ЄС. Запропоновано угруповання принципів інноваційного розвитку регіонів України.

Ключові слова: принцип, інноваційний розвиток, регіон, державна інноваційна політика, детермінанта, стратегія, планування.

Summary. The formation of the basic fundamental determinants of regional innovation development of Ukraine was considered. A general definition of the term "principle" was given. The term "principle" comes from the

Latin "principium", which means "beginning", "base". According to the definition in the dictionary Ozhegova S. [3] principle is a basic starting position for any theory of teaching philosophy theoretical program. Innovative development of the region should be carried out according to certain established rules, which are the principles. The basic principles of the state innovation policy of Ukraine, in accordance with the Law of Ukraine "About innovative activity" were identified. Analysis of the main principles of innovation policy lets discover a fundamental basis for innovative development in Ukraine, but while developing there is a whole range of difficult issues where can be quite useful experience of the European Union (EU), especially the main principles of innovative development of European regions. The basic principles of innovative development of the regions of the European Union (EU) based on the classification of EC regional policy were given. This system of principles has a significant impact on the whole process of innovation relations in the region, the development and implementation within it measures on the basis of which further development regulation being built. Grouping of the principles of the innovative development of the regions of Ukraine was proposed.

Key words: principle, innovative development, region, state innovation policy, determinant, strategy, planning.

Постановка проблеми. Інноваційний шлях розвитку економіки регіонів України є єдиною можливістю для зміцнення позицій в умовах виснаження природних ресурсів і посилювання міжнародної конкуренції. Проблема інноваційного розвитку економіки регіонів України потребує наукового обґрунтування його детермінантних принципів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі формування основних принципів інноваційного розвитку присвячені роботи Максименка С.Д. [2], Федоренка Г.О. [4], Щєуліна О.С. [5] та інших. Однак, виявлення основних принципів інноваційного розвитку саме на рівні регіонів залишається не достатньо розглянутим.

Постановка завдання. Метою даного дослідження є формування основних принципових детермінант інноваційного розвитку економіки регіонів України.

Вклад основного матеріалу дослідження. Термін "принцип" походить від латинського "principium", що означає "початок", "основа". Згідно визначенню в словарі Ожегова С.І. [3], принцип - це основне вихідне положення якої-небудь теорії вчення світогляду теоретичної програми. Інноваційний розвиток регіону повинен здійснюватися за певними встановленими правилами, якими є принципи.

Керуючий вплив на інноваційний розвиток регіону надає державна інноваційна політика. Згідно Закону України «Про інноваційну діяльність» основними принципами державної інноваційної політики є [1]:

- орієнтація на інноваційний шлях розвитку економіки України;
- визначення державних пріоритетів інноваційного розвитку;
- формування нормативно-правової бази у сфері інноваційної діяльності;
- створення умов для збереження, розвитку і використання вітчизняного науково-технічного та інноваційного потенціалу;
- забезпечення взаємодії науки, освіти, виробництва, фінансово-кредитної сфери у розвитку інноваційної діяльності;
- ефективне використання ринкових механізмів для сприяння інноваційній діяльності, підтримка підприємництва у науково-виробничій сфері;
- здійснення заходів на підтримку міжнародної науково-технологічної кооперації, трансферу технологій, захисту вітчизняної продукції на внутрішньому ринку та її просування на зовнішній ринок;
- фінансова підтримка, здійснення сприятливої кредитної, податкової і митної політики у сфері інноваційної діяльності;
- сприяння розвитку інноваційної інфраструктури;
- інформаційне забезпечення суб'єктів інноваційної діяльності;
- підготовка кадрів у сфері інноваційної діяльності.

Аналіз основних принципів державної інноваційної політики дає змогу виявити принциповий базис інноваційного розвитку регіонів України, але при його розробці виникає ціле коло питань, при вирішенні яких може бути корисним досвід Європейського Союзу (ЄС), передусім, це головні принципи інноваційного розвитку європейських регіонів.

Так, згідно з класифікацією регіональної політики ЄС визначено такі базові принципи інноваційного розвитку регіонів (рис.1):

- субсидіарність: вищі суспільні одиниці мають право і повинні розв'язувати лише ті проблеми, на виконання яких нижчі структури не здатні;
- децентралізація: перерозподіл повноважень регіонам з метою їх ефективного використання та заохочення регіональних ініціатив, оптимізації практичного вирішення питань саме на регіональному рівні;
- партнерство: діяльність та розвиток регіонів може здійснюватися лише тоді, коли суб'єкти співробітництва постійно та послідовно співпрацюють з метою досягнення спільної мети;
- програмування: розробка на основі партнерства стратегій розвитку, враховуючи пріоритетні довгострокові та короткострокові цілі;
- концентрація та адиціоналізм: фінансові ресурси, які надає ЄС окремим державам-членам чи суб'єктам територіального, регіонального розвитку мають бути доповнені за рахунок місцевих джерел фінансування [2].

Дослідження принципів інноваційного розвитку економіки регіонів ЄС показує, що формування основних принципових детермінант регіональної політики інноваційного розвитку має стати базисом концепції сталого інноваційного розвитку економіки регіонів України.

ФОРМУВАННЯ ОСНОВНИХ ПРИНЦИПОВИХ ДЕТЕРМІНАНТ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Можна виділити 3 групи принципів інноваційного розвитку регіону: базові, другорядні (або реалізаційні), специфічні принципи (рис. 2).

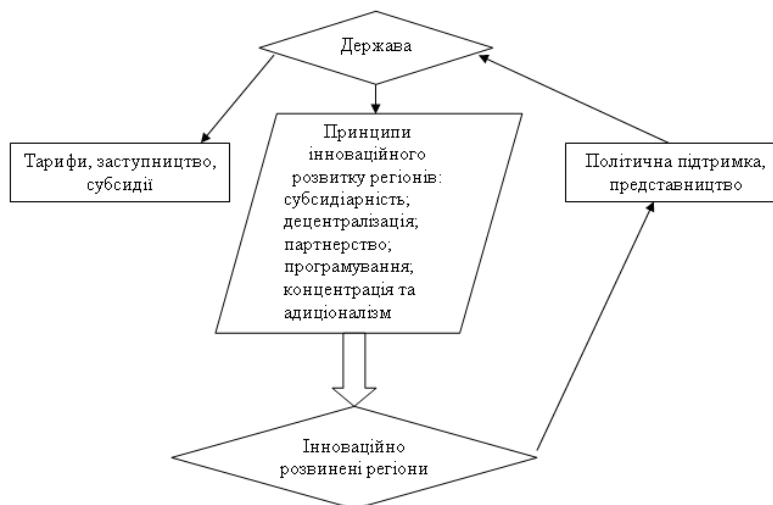

Рис. 1. Базові принципи інноваційного розвитку економіки регіонів ЄС

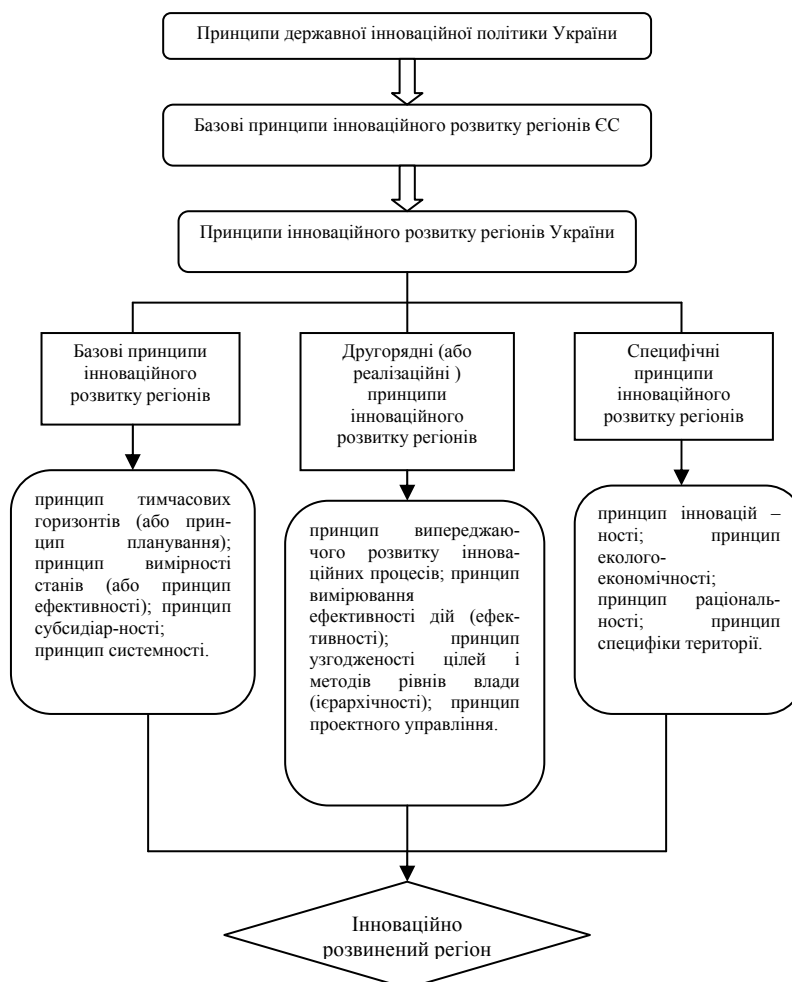

Рис. 2. Формування основних принципових детермінант регіонального інноваційного розвитку

До базових принципів інноваційного розвитку регіону можна віднести: принцип тимчасових горизонтів (або принцип планування), принцип вимірності станів (або принцип ефективності), принцип субсидіарності, принцип системності.

Перший принцип сталого інноваційного регіонального розвитку - принцип тимчасових горизонтів, тобто перехід до ідеології планування «назад по часу», від фіксованого за часом бажаного стану до справжнього за допомогою використання проектного управління.

Другим принципом є принцип вимірності станів, що реалізується за допомогою вимірювання ефективності здійснюваних дій і змін, практичне застосування якого стикається з проблемою забезпечення повноти опису ситуації, явища, процесу, з проблемою узгодження з діючими системами статистики та моніторингу розглянутих станів.

Третій принцип відноситься до проблеми узгодження різнорівневих інтересів - принцип субсидіарності. Суть даного принципу полягає в тому, що при існуванні якоїсь керуючої структури процесу, вона повинна надавати самостійному суб'єкту необхідні ресурси і створювати умови для отримання цих ресурсів ззовні [5].

Четвертий принцип – це принцип системності. Системний підхід змушує позиціонувати систему управління інноваційним розвитком регіону в контексті системи державного управління інноваційним розвитком на всіх ієрархічних рівнях, в контексті загальної системи управління соціально-економічним розвитком регіону.

Похідною інтегрованою взаємодією в процесі інноваційного розвитку регіону чотирьох базових принципів є система взаємопов'язаних і взаємоузгоджених другорядних принципів. Група другорядних (або релізаційних) принципів представлена принципом випереджаючого розвитку інноваційних процесів, принципом вимірювання ефективності дій (ефективності), принципом узгодженості цілей і методів рівнів влади (ієрархічності), принципом проектного управління.

Принцип випереджаючого розвитку інноваційних процесів. Даний принцип є узагальнюючим, а його поява зумовлена тим, що в умовах ресурсних обмежень іншого джерела досягнення бажаних станів практично не існує. Наприклад, у середньостроковій перспективі уникнути техногенної дії на навколишнє середовище та істотно знизити споживання природних ресурсів не вдається.

Дотримання принципу ефективності є невідомою вимогою функціонування системи управління. При оцінці ефективності управління обмежуються деякими якісними характеристиками прийнятих рішень, стилю і методів керівництва, рівня виконання управлінських рішень.

Принцип ієрархічності займає особливе місце і вважається системоутворюючим в управлінні соціально-економічними системами. Використання принципу ієрархічності при побудові системи інноваційного розвитку регіону обґрунтовує структурування суб'єкта управління, а також дозволяє сформулювати ієрархію всередині об'єкта управління [4].

Принцип проектного управління – це досягнення всіх цілей та виконання завдань проекту, одночасно виконуючи зобов'язання щодо наперед визначених обмежень проекту. Типовими обмеженнями є межі та зміст проекту, час, бюджет.

До групи специфічних принципів можна віднести: принцип інноваційності, принцип еколого-економічності, принцип раціональності, принцип специфіки території.

При формуванні системи інноваційного розвитку регіону особливе значення має принцип інноваційності. Йдеться про управлінські інновації, сучасні управлінські технології і організаційні форми забезпечення інноваційного розвитку регіону.

Принцип еколого-економічності орієнтован на екологізацію господарської діяльності і враховує можливість забезпечення її збалансованого розвитку.

Принцип раціональності припускає додання формованому інноваційному розвитку регіону властивості раціональності, що фіксує здатність системи до саморозвитку.

Принцип специфіки території: система інноваційного розвитку регіону повинна будуватися на основі врахування специфіки території з подальшою інтеграцією в єдину національну інноваційну систему.

Отже, визначена система детермінантних принципів інноваційного розвитку економіки регіонів України повинна сприяти досягненню найвищої ефективності процесів наукових досліджень та виробництва інновацій не тільки на рівні регіону, а й країни в цілому.

Висновки. Таким чином, результати дослідження формування принципових детермінант інноваційного розвитку економіки регіонів України підтверджують, що найбільшій уваги потребує розроблення теоретичних основ територіальної диференціації згідно з положеннями концепції побудови суспільства за принципами економіки знань, тобто інноваційної економіки, а саме: розробка системи принципів будовання ефективної системи інноваційного розвитку економіки регіонів України на засадах існуючого європейського досвіду.

Джерела та література:

1. Закон України “Про інноваційну діяльність” від 4 липня 2002 р. № 40–IV // ВВРУ–2002. – № 36. – 266 с.
2. Максименко С. Д. Регіональна політика в країнах Європи: Уроки для України / С. Д. Максименко. – Київський центр Ін-ту Схід-Захід. – К. : Логос, 2000. – 69 с.
3. Ожегов С. И. Словарь русского языка : Ок. 53000 слов / под общ. ред. проф. Л. И. Скворцова. – 24-е изд., испр. – М. : ООО «Издательский дом «ОНИКС 21 век» : ООО «Издательство «Мир и образование», 2004. – 1200 с.
4. Федоренко Г. О. Загальнотеоретичні проблеми функціонування держави в умовах регіоналізації / Г. О. Федоренко // Право України. – 2004. – № 11. – С. 129–131.
5. Щеулин А. С. Устойчивое инновационное региональное развитие как научно-прикладное направление / А. С. Щеулин // Устойчивое развитие. Наука и Практика». – 2004. – № 2. – С. 13–17.